

Література:

1. Аристова В. М. Англо-русские языковые контакты / Валентина Михайловна Аристова. – Л. : Наука, 1978. – 150 с.
2. Балли Ш. Французская стилистика / Шарль Балли. – М. : Иностран. лит., 1961. – 394 с.
3. Бодуэн де Куртенэ И. А. Проблемы языкового родства / И. А. Бодуэн де Куртенэ // Избранные труды по общему языкознанию. – М. : Изд-во АН СССР, 1963. – Т. 2. – С. 342–347.
4. Бурмасова С. И. Процесс лексического заимствования и влияющие на него факторы [Электронный ресурс] / С. И. Бурмасова. – Режим доступа : www.psu.ru/psu/files/0912/03_Burmasova.doc
5. Гийом Г. Принципы теоретической лингвистики : монография / Гюстав Гийом. – М. : Прогресс, 1992. – 222 с.
6. Демченко К. В. Функціонування іншомовних лексем у текстах публіцистичного стилю / К. В. Демченко // Культура народів Причорномор'я. – Симферополь, 2005. – № 69. – С. 170–172.
7. Клименко А. С. Социолингвистический аспект англо-американских заимствований в современном французском языке новейшего периода: к вопросу о нормализации англицизмов : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.05 / Клименко Александр Сергеевич. – К., 1995. – 242 с.
8. Крысин Л. П. Иноязычные слова в современном русском литературном языке / Леонид Петрович Крысин. – М. : Наука, 1968. – 206 с.
9. Кубрякова Е. С. Эволюция лингвистических идей во второй половине XX века / Елена Самуиловна Кубрякова // Язык и наука конца XX века / под ред. Ю. С. Степанова. – М. : РАН, 1995. – С. 144–238.
10. Кузнецова Э. В. Русская лексика как система / Эра Васильевна Кузнецова. – Свердловск, 1980. – С. 88.
11. Ларин Б. А. К лингвистической характеристике города / Б. А. Ларин // История русского языка и общее языкознание. – М. : Просвещение, 1977. – С. 189–199.
12. Мартине А. Распространение языка и структурная лингвистика / Андре Мартине // Новое в лингвистике. – М. : Прогресс, 1972. – Вып. 6. – С. 81–85.
13. Мороховский А. Н. Избранные труды : монография / Александр Николаевич Мороховский ; [сост., общ. ред. и вступ. статья О. П. Воробьевой]. – КНЛУ : Изд. центр КНЛУ, 2011. – 590 с.
14. Попова Н. О. Структурно-семантичні особливості новітніх запозичень з англійської мови в українську (90-ті рр. XX ст. – поч. XXI ст.) : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.01 / Попова Наталія Олександрівна. – Х., 2004. – 196 с.
15. Радченко А. А. Новые явления в лексике современной газетной публицистики / А. А. Радченко. – М. : Университет Дружбы народов, 1975. – С. 29.
16. Розенцвейг В. Ю. Основные вопросы теории языковых контактов / Виктор Юльевич Розенцвейг // Новое в лингвистике. – М., 1972. – Вып. 6. – С. 5–22.
17. Рудакова Т. М. Функціонування соціально-економічної лексики англійської мови походження в українських засобах масової інформації кінця XX – початку XXI ст. : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.01 / Рудакова Тетяна Миколаївна. – Слов'янськ, 2009. – 475 с.
18. Стишов О. А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця XX ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації) : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.01 / Стишов Олександр Анатолійович. – К., 2003. – 597 с.
19. Филин Ф. П. Истоки и судьбы русского литературного языка / Федот Петрович Филин. – М., 1981. – С. 296.
20. Хауген Э. Процесс заимствования / Э. Хауген // Новое в лингвистике. – М. : Прогресс, 1972. – Вып. 6. – С. 344–382.
21. Языковые ситуации и взаимодействие языков / [отв. ред. Ю. А. Жлуктенко]. – К. : Наук. думка, 1989. – 204 с.
22. Alarcos Llorach E. Fonología española / E. Alarcos Llorach. – Madrid : Gredos, 1983. – 290 p.

УДК 811.11 : 8142:379.158

К. М. Ружин,

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

КОМПЕНСАТОРНА КОМПЕТЕНЦІЯ І СТРАТЕГІЇ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ НА МОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ

У статті досліджується сутність понять «компенсаторна компетенція», «стратегічна компетенція» та компенсаторні/стратегічні вміння. Автор обґрунтовує ефективність формування компенсаторних умінь з другою іноземною мовою в опорі на сформовані вміння з першої іноземною мовою студентами мовних факультетів.

Ключові терміни: комунікативна компетенція, компенсаторна / стратегічна компетенція, стратегічні вміння, співставний підхід.

COMPENSATORNA KOMPETENCIJA I STRATEGIJI JEJ REALIZACIJI V PROCESSE IZUCENIA INOSTRANNOGO JAZYKA KAK VTOROGO NA JAZYKOVYX FAKULJETAX

V stat'je issledujetsja suščnost' ponjatij «kompensatorna kOMPETENCIJA», «strategičeskaja kOMPETENCIJA» i kompensatornye / strategičeskie umenija. Avtor obosnovyvaet eFfektivnost' formirovanija kompensatornyx umenij po vtoroču inostrannomu jazyku v opore na sformirovannnye umenija po pervomu inostrannomu jazyku studentami jazykovyx fakuljetov.

Ključevye terminy: kommunikativnaja kOMPETENCIJA, kompensatornaja / strategičeskaja kOMPETENCIJA, strategičeskie umenija, sopostavitel'nyj podhod.

COMPENSATORY COMPETENCE AND STRATEGIES OF ITS IMPLEMENTATION IN THE PROCESS OF THE STUDYING OF FOREIGN LANGUAGE AS A SECOND AT THE PHILOLOGICAL FACULTIES

The article deals with the problem of the concepts of «compensatory competence», «strategic competence» and compensation / strategic skills. The author proves the effectiveness of compensatory skills formation of a second foreign language using the formed students' skills of first foreign language.

Key terms: communicative competence, compensatory / strategic competence, strategic skills, comparative approach.

Нові тенденції, нові підходи до розуміння ролі іноземної мови як важливого невід'ємного фактора соціально-культурного, економічного і професійного становлення особистості та її інтеграції в загальноєвропейський і міжнародний простір

спонукає всіх, хто покликаний навчати іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах і в вищій школі, до пошуку нових методів, прийомів, стратегій вирішення проблеми – озброїти учнів і студентів універсальними компетенціями, які мають бути не лише результатом навчання, але й джерелами їх подальшого розвитку, пов'язаного з багатомовністю і мультікультурністю майбутніх громадян.

Сучасні вимоги навчати учнів двох іноземних мов уже в шкільному віці, загальна тенденція вищих навчальних закладів включити до навчальних планів немовних факультетів дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» для всіх студентів і вивчення двох (іноді трьох) іноземних мов на спеціальних мовних факультетах з отриманням кваліфікації вчитель/викладач/, перекладач основної і другої іноземної мов – все це ставить перед дидактикою іноземних мов нові задачі, які обумовлені новим більш широким розумінням іншомовної комунікативної компетенції. При цьому необхідно відмітити, що вимоги до комунікативної компетенції знаходять своє відображення в офіційних державних і директивних документах, у змісті яких просліджується певний універсальний підхід до виділення складових комунікативної компетенції: мовна (лінгвістична) компетенція, мовленнєва компетенція, соціокультурна/соціолінгвістична компетенція. При цьому відмінним є підхід до визначення у структурі змісту комунікативної компетенції (далі КК) таких компонентів: дискурсивна, компенсаторна і стратегічна компетенції, їх взаємозв'язок з комунікативною компетенцією в цілому, а також із зазначеними вище її складовими [1; 4].

Аналіз методичних робіт останніх десятиріч свідчить, що дійсно в них відсутній єдиний підхід до визначень змісту та ролі кожної з компетенцій, зокрема, компенсаторної і стратегічної, і їх кореляції з комунікативною компетенцією. Окремі автори методичних робіт розглядають стратегічну компетенцію як окрему складову комунікативної компетенції поряд з мовною, мовленнєвою і соціолінгвістичною компетенціями, інші – як самостійну компетенцію, яка входить до кожної із складових КК [3; 5].

Певна неоднозначність має місце також у вживанні термінів «стратегічна компетенція», «компенсаторна компетенція», «компенсаторні стратегії». У визначенні окремих авторів зазначені терміни вживають як синонімічні (Є. Азімов), у інших – як взаємопідпорядковані (М. Горанська), що в деякій мірі складає певні труднощі не стільки у сприйнятті теоретичних робіт, скільки впливає на цілеспрямовану розробку методичних посібників і практичну реалізацію компенсаторної і стратегічної компетенції як в процесі навчання основної (першої) іноземної мови (далі ІМ1), так і другої іноземної мови (далі ІМ2).

Як було зазначено вище, переважна більшість дидактів розглядають компенсаторну компетенцію (далі КтК) як складову КК. Аналіз методичної літератури з проблеми змісту КК дає підставу для тлумачення КтК за функцією, суть якої заключається і зводиться до уміння компенсувати дефіцит мовних засобів в процесі спілкування в усіх видах мовленнєвої діяльності (Є. Азімов, І. Бім, Л. Карєва, М. Корєнєва, І. Леонтьєв, А. Тихонова і інші). В дослідженнях зазначених авторів відзначається, що КтК посідає провідне місце в складі КК, вона присутня і взаємодіє з кожною із компетенцій на всіх рівнях оволодіння іноземною мовою (ІМ).

Актуальність більш детального розгляду проблеми про роль і місце КтК в структурі КК обумовлена, з одного боку, важливістю формування КК, а з іншого – відсутністю розробленої відповідної методики формування КтК стосовно оволодіння ІМ в різних типах навчальних закладів.

В своїх дослідженнях зазначені вище автори ототожнюють зміст і призначення «компенсаторної компетенції», «стратегічної компетенції» і розглядають ці терміни як синонімічні. Так, прикладом синонімічного тлумачення цих термінів може бути підхід до їх визначення Є. Азімова та А. Шукіна, за яким, «компенсаторна компетенція» – це є здатність того, хто навчається, в умовах недостатнього володіння мовою, яка вивчається, залучати наявні знання, уміння користуватись рідною або іноземною мовою, а також здатність відновити у процесі спілкування дефіцит знань мови та попереднього мовленнєвого і соціального досвіду спілкування іноземною мовою [1, с. 295]. Компенсаторна компетенція (поряд надається термін «стратегічна компетенція») є важливою складовою комунікативної компетенції [1, с. 107]. Аналогічного підходу до тлумачення значення термінів дотримується і автор І. Бім [2, с. 8–9].

Оскільки основу функціонування компенсаторної компетенції складає діяльнісний підхід, то це слугує підставою виділити в його структурі наступні компоненти: знання, стратегії і уміння. Для реалізації КК найбільш важливими елементами в структурі КтК є компенсаторні стратегії і компенсаторні уміння. Стратегічна компетенція (далі СтК) – це діяльність по реалізації певної кількості цілей і задач, яка призводить до досягнення головної мети – компенсації перерваного процесу комунікації внаслідок дефіциту мовних ресурсів. Стратегічні компетенції розглядаються як синонім «вміння вчитися» і охоплює знання різноманітних стратегій мовленнєвої діяльності у говорінні, аудіюванні, читанні і письмі.

Стратегічна компетенція аналогічно компенсаторній стратегії характеризується і розкривається також в таких термінах як: знання, навички, уміння, тобто в термінах діялісного підходу до вивчення ІМ.

Аналіз методичної літератури [2; 3; 5] дозволяє представити зміст СтК, конкретизувавши види знань і умінь, які є їх складовими:

1) знання основ граматики, лексики, фонетики, синтаксису і здатність використовувати їх на практиці; знання словотворчих елементів і особливостей побудови словосполучень в текстах (усних, письмових); знання національно-культурних особливостей країни, мова якої вивчається; знання вербальних та невербальних засобів комунікації, коректне їх використання в комунікативних ситуаціях;

2) навички і уміння користуватись прийомами подолання мовних і мовленнєвих бар'єрів; володіння достатнім лексичним мінімумом загальноживаного, суспільно-політичного і професійно спрямованого характеру; володіння мовленнєвими формулами і кліше, які необхідні для встановлення контакту і взаєморозуміння між іншомовними партнерами по спілкуванню; навички і уміння користуватись різноманітними словниками, укладати та вести власні словники, граматичні довідники і інше.

В процесі аналізу методичної літератури з проблеми компенсаторної/стратегічної компетенцій встановлено, що до проблеми класифікації стратегій автори також мають неоднозначні підходи. Так, М. Горанська з позицій практичної спрямованості всі стратегії об'єднує у дві групи:

– лінгвістичні стратегії, які включають прийоми використання синонімів, антонімів, слів-субститутів, словоутворень, використання слів з інших іноземних мов, транслітерація слів з рідної мови, перифрази і інше;

– екстралінгвістичні стратегії, які об'єднують прийоми графічно-експресивного оформлення тексту, вставки малюнків і графіків, використання допоміжних засобів (словники, довідники, взірці листів, комп'ютерні програми та інше [3, с. 12–18].

До класифікації компенсаторних стратегій дещо по іншому підходять І. Бім, М. Корєнєва, Т. Фоменко [2; 6; 10]. На основі аналізу підходу авторів з урахуванням власного досвіду доцільним є об'єднання всіх стратегій в наступні групи за їх змістом і призначенням:

– *Лінгвістичні стратегії*, що слугують для компенсації мовних і мовленнєвих планів продукування і сприйняття тексту. Лінгвістичні стратегії включають стратегії апроксимації, переносу, прогнозування. Апроксимація передбачає володіння умінням, яке базується на приблизній, наближеній передачі ідеї; перенос включає уміння опори на попередньо засвоєні знання іноземної мови, на попередні знання рідної мови (понятійні і фактичні), знання із досвіду вивчення першої іноземної мови, аналітичні знання соціокультурного і країнознавчого характеру; прогнозування, яке базується на умінні прогнозувати значення слів в опорі на певні структурні елементи слова, складові складного слова (мотивована мовна здогадка), прогнозування смислу речення, параграфу, завершення сюжету тексту і інше);

– *Аналітичні стратегії*, які включають до свого змісту уміння виділяти в структурі слова їх складових змістовних елементів, і які базуються на наступному: аналіз відомих елементів (префікси, суфікси, основа) в структурі слова і співвіднесення їх із лексико-граматичним значенням; знання допоміжних слів і вміння розпізнати їх основне значення для розуміння змісту речення; розпізнання слів – запозичень, або подібних слів різної мови і ІМ1 (при вивченні ІМ2);

– *Невербальні стратегії* – включають усі позаомовні явища і засоби, характерні для певного виду мовленнєвої діяльності (для говоріння, аудіювання, читання, письма).

З метою більш успішного практичного спрямування методики формування мовленнєвої компетенції з позицій використання компенсаторної компетенції, відповідно до видів мовленнєвої діяльності, пропонується розробка стратегій, використання яких дає можливість:

– *при читанні* – прогнозувати зміст тексту за його назвою, жанром, заголовком книги; здогадатися про значення незнайомих слів в опорі на контекст, тему, ситуацію; при зверненні до словника вибрати правильне значення слова, що шукається, перевіряючи за контекстом; здогадатися про значення незнайомого слова за знайомими елементами в його структурі (корінь, суфікси і інші);

– *при аудіюванні* – здогадатися про значення слова, фрази в опорі на адитивний контекст; звернутися до партнерів за допомогою, попросити повторити раніше сказане слово й інше, при безпосередньому контакті; налаштувати себе не «зациклюватися» на незнайомому і продовжувати слухати, виділяючи основний зміст за ключовими словами; поставити уточнюючі питання, попросити повторити слово (фразу), розтлумачити названі прізвища, географічні, історичні назви (при безпосередньому контакті);

– *при говорінні* – використовувати синоніми, уточнювати назви, дії і інші мовленнєві явища; звертатися до співрозмовника, переключати розмову на іншу тему, використовуючи відповідні вербальні засоби при діалогічному мовленні; спростити фразу, використовуючи відомі слова, взірці мовлення і структури її побудови при монологічному мовленні; вносити в своє мовлення самовиправлення, використовуючи фразу типу «вибачте, я скажу/запитаю по-іншому»; використовувати інтонацію, паузи як засіб виділення значущого слова або фрази; використовувати паралінгвістичні засоби (міміку, жести);

– *при письмовому мовленні* – використовувати вербальні засоби (слова і їх позначення), щоб бути правильно зрозумілим; слова і поруч їх синоніми або антоніми; фрази-вислови: «я не знаю точно, як це пишеться, яке слово краще підійшло б» і інше; використовувати невербальні засоби, як-то пропуски, підкреслення, зміна шрифту та інше; цифрові позначення, малюнки, нумерація; додаткові орфографічні знаки (знак оклику, питальний знак, багато крапки).

В методиці викладання іноземних мов уміння розглядається як здатність того, хто вивчає ІМ, брати участь в усіх видах мовленнєвої діяльності на основі здобутих знань і сформованих навичок. Уміння характеризуються усвідомленістю, самостійністю і продуктивністю [10, с. 135].

В контексті проблеми даної статті доцільно зупинитися на розгляді такої складової стратегічної компетенції як стратегічні уміння, які, за визначенням І. Бім, є діями в системі компенсаторної діяльності. Стратегічні уміння базуються на уміннях виходити із становища при відсутності іншомовних засобів для того, щоб поновити чи продовжити процес комунікації [2, с. 8–12]. При цьому важливо також відзначити, що в процесі навчання ІМ розмежовують дві групи умінь: навчальні і стратегічні, що обумовлює необхідність формувати компенсаторні уміння. До стратегічних умінь відносяться лінгвістичні та екстра лінгвістичні уміння [18, с. 27–32].

Стратегічні компенсаторні уміння, які необхідні для оволодіння рецептивними та репродуктивними видами мовленнєвої діяльності, не є одно типовими і вони не є абсолютно новими, тобто тими, які відсутні у мовленнєвому досвіді того, хто навчається. З цього випливає необхідність цілеспрямованої опори на використання умінь, які є в попередньому досвіді того, хто навчається, кого навчають. Виходячи з вищезазначеного, стратегічні компенсаторні уміння не формуються заново, а збагачуються новим мовним матеріалом з урахуванням рівня володіння іноземною мовою і видів мовленнєвої діяльності.

Зважаючи на все більш масовий характер, який набуває вивчення іноземних мов в середній школі, актуальними для навчальних закладів, які готують майбутніх фахівців з двох іноземних мов, є пошук прийомів навчання, які у процесі навчання студентів сформувавши б у них не лише відповідну двомовну іншомовну компетенцію, але й навчили їх використовувати більш раціональні і ефективні прийоми оволодіння другої ІМ в опорі на знання першої іноземної мови, яку вони, як правило, вивчали протягом попередніх майже 10 років.

В якості диференційного принципу навчання ІМ2 в порівнянні із провідними принципами навчання ІМ1, як зазначено в Концепції вивчення другої іноземної мови, є використання компаративного (зіставного, порівняльного) принципу. Методологічною платформою для більш успішного навчання ІМ2, зокрема, на спеціальних мовних факультетах, є уміле застосування компаративного (зіставного, порівняльного) принципу, як одного з провідних принципів навчання саме ІМ2 для формування компенсаторних стратегій переносу [6; 7]. Суть компаративного підходу у навчанні ІМ2 полягає в усвідомленні тими, хто вивчає мову, істотних подібностей та певних відмінностей у лексичній, граматичній, фонологічній і орфоепічній системах ІМ1 та ІМ2 і формування стратегії позитивного переносу [9, с. 24].

Базуючись на розглянутих аспектах проблеми змісту компенсаторної компетенції та стратегій для її реалізації, вважаємо можливим виробити узагальнення і припущення, що КтКі її формування при вивченні ІМ2 має опиратися на результати компаративного підходу, який передбачає використання як попереднього досвіду вивчення ІМ1, так і формування стратегічних умінь лінгвістичного переносу-опори на знання ІМ1.

Передумовами успішного використання компаративного підходу і формування на цій основі компенсаторних стратегій переносу має бути усвідомлення наступних положень: цілеспрямоване і обґрунтоване урахування факту подібності і відмінності ІМ2 і ІМ1 на всіх рівнях мови – фонетичному, семантичному, граматичному, орфографічному; обґрунтована опора на попередній лінгвістичний досвід студентів; використання фактів подібності/відмінності на соціокультурному рівні – знання історичних традицій, державного устрою, повсякденних традицій, звичаїв носіїв – жителів країн, мови яких вивчаються [8, с. 27–32]. При використанні компаративного підходу в процесі навчання ІМ2 доцільно також звертати

увагу на такі фактори: рівень володіння студентами ІМ1, домінуюча роль якої по відношенню до ІМ2 є більш впливовою на першому етапі оволодіння ІМ2 (І-ІІ курси); протяжність періоду, який відділяє вивчення ІМ2 від вивчення ІМ1; індивідуальні аналітичні уміння тих, хто вивчає ІМ2, загальні навчальні уміння вчитися; відсутність обґрунтованої загальної методичної концепції особливостей навчання другої іноземної мови (за виключенням відомої роботи Б. Лапідуса і А. Шепілової) стосовно середньої загальноосвітньої школи і спеціальних мовних факультетів; відсутність навчальних посібників, які за змістом і методичною концепцією призначені для навчання ІМ2 з урахуванням опори на ІМ1.

Вище зазначене слугує аргументом доцільності і необхідності подальшого вивчення теоретичних аспектів проблеми компенсаторної компетенції і стратегій її формування та розробки практично спрямованих робіт і рекомендацій по формуванню стратегій оволодіння як ІМ1, так і стратегічних умінь переносу попереднього досвіду вивчення ІМ1 на вивчення ІМ2. При цьому необхідно прийняти до уваги важливу особливість, яка визначає специфіку навчання ІМ2, яка і заключається в тому, що навчання студентів ІМ2 відбувається в умовах, коли вони володіють уже однією іноземною мовою на достатньо високому рівні – фактично вони є білінгвами, що полегшує і прискорює процес засвоєння ІМ-2. Зокрема, студенти володіють певними загально навчальними і компенсаторними стратегіями вивчення ІМ1: лінгвістичними стратегіями апроксимації, переносу, прогнозування, аналітичними стратегіями, а також, екстралінгвістичними. Вони знають свої «слабкі місця»: для одного це – оволодіння фонетичною системою, для іншого це – засвоєння та оволодіння часовою системою, яка є достатньо відмінна від рідної, «слабким місцем» для багатьох студентів є засвоєння широко вживаних службових слів і інше. Крім цього, важливою платформою для позитивного переносу є достатньо міцно сформовані загально дидактичні стратегічні уміння, як-то: робота з двомовними і одномовними словниками, з комп'ютерними програмами, ведення конспектів, зошитів-словників, зошитів-вправ та інше.

Актуальність розгляду проблеми пошуків ефективних шляхів поліпшення навчання ІМ2 за рахунок опори на засвоєнні знання і сформовані мовні і мовленнєві уміння в ІМ1 і формування компенсаторних стратегій міжмовного переносу пояснюється фактором відсутності свого роду методологічної концепції навчання ІМ2 в усіх типах навчальних закладів. Досвід навчання ІМ2 на мовному факультеті свідчить, що для практичного використання у навчанні студентів, які отримують спеціальність з двох мов, відсутні методичні посібники (підручники) для навчання ІМ2 (французької, німецької, іспанської) в опорі на мовний і мовленнєвий досвід володіння англійською мовою. Як наслідок, в процесі навчання викладачі включають певні вправи на формування компенсаторних умінь в контексті самої ІМ, а також приклади формування стратегій міжмовного переносу.

Таким чином, розгляд основних положень даної статті зводиться до наступних висновків: компенсаторна компетенція є складовою комунікативної компетенції, яка є провідним компонентом змісту і мети навчання іноземних мов; формування компенсаторної компетенції здійснюється завдяки цілеспрямованому використанню стратегій і відповідних їм стратегічних умінь стосовно видів мовленнєвої діяльності; використання стратегій має на меті подолання певних мовних, лінгвокраїнознавчих і мовленнєвих труднощів за рахунок використання певних знань і умінь у мовному досвіді того, хто вивчає іноземну мову; оволодіння другою іноземною мовою може бути більш раціональним і ефективним завдяки формуванню стратегій позитивного переносу знань і умінь з досвіду оволодіння першою іноземною мовою, методичною платформою при цьому має бути спів ставний підхід на всіх рівнях другої і першої іноземних мов, що доцільно враховувати при підготовці навчальних посібників з другої іноземної мови як для учнів, так і для студентів мовних факультетів.

Література:

1. Азимов Э. Г. Новейший словарь методических терминов (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. И. Щукин. – М. : Изд-во «Икар», 2009. – 448 с.
2. Бим И. Л. Некоторые особенности обучения немецкому языку как второму на базе английского / И. Л. Бим // ИЯШ. – 1997. – № 4. – С. 5–12.
3. Горанская М. Н. Формирование компенсаторной компетенции в иноязычной письменной деловой речи студентов неязыковых вузов: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук / М. Н. Горанская. – Петрозаводск, 2011. – 24 с.
4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
5. Коренева М. Р. Методика формирования компенсаторных умений говорения у студентов языкового вуза (2 курс, французский язык) : автореф. дис. канд. пед. наук / М. Р. Коренева. – Улан -Удэ, 2003. – 24 с.
6. Лапидус Б. А. Обучение второму иностранному языку как специальности: учебное пособие для студентов пед. Институт / Б.А. Лапидус – М.: «Высшая школа», 1980. – 175 с.
7. Ружин К. М. Реалізація зставного підходу при вивченні другої іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах / К. М. Ружин // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 3 (16). – С. 69–74.
8. Фоменко Т. М. Компенсаторные умения при обучении информативному чтению на французском языке как втором иностранном / Т. М. Фоменко, А. Л. Тихонова // ИЯШ. – 2002. – № 1. – С. 27–32.
9. Щепилова А. В. Реализация сопоставительного подхода при обучении французскому языку как второму иностранному (на базе английского) / А. В. Щепилова // ИЯШ. – 2000. – № 2. – С. 24–23
10. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика / А. Н. Щукин. – М. : Филоматис, 2006. – 476 с.

УДК 811.111'342:801

О. О. Русавская,

Одесская морская национальная академия, г. Одесса

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ВАРИАТИВНОСТИ ГЛАСНЫХ В КАНАДСКОМ АНГЛИЙСКОМ

Данное исследование посвящено анализу особенностей вокализма в спонтанной речи носителей канадского варианта английского языка. Результаты проведенного аудиторского анализа вариативности гласных в канадском английском наглядно продемонстрировали определенные трудности по восприятию монофтонгов в консонантном окружении, как в позиции перед веляризированным [J], так и после него.

Ключевые слова: канадский, восприятие, монофтонги, консонантный, гласный.